

Προστασία Διανοητικής Ιδιοκτησίας

Ε.Δ. ΑΔΑΜΙΔΗΣ, ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΜΑΜ

Σκοπός

Η παρούσα ενότητα αποτελεί μια εισαγωγή στα διάφορα είδη προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας. Η ενότητα αρχικά παρουσιάζει τους ηθικούς και ωφελμιστικούς λόγους που επιβάλλουν την προστασία των διανοητικών έργων, οποιασδήποτε μορφής. Στη συνέχεια παρουσιάζει τις πιο διαδομένες μορφές προστασίας διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως είναι τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (πατέντες), τα πνευματικά δικαιώματα (copyright) και τα εμπορικά σήματα (trademark), αλλά και λιγότερο γνωστές μορφές (βάσεις δεδομένων, βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα χρησιμότητας). Επίσης, παρουσιάζονται οι απαιτήσεις και οι διαδικασίες για την απόκτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Η ενότητα ολοκληρώνεται με μια κριτική ματιά στα υφιστάμενα συστήματα προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της ενότητας οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να:

- Αντιλαμβάνονται τη σημασία της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας και τα όριά της
- Γνωρίζουν τι μπορεί να προστατευτεί και τι όχι
- Επιλέγουν την κατάλληλη μορφή διανοητικής ιδιοκτησίας για τις ιδιαίτερες απαιτήσεις τους
- Γνωρίζουν τη διαδικασία έκδοσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, ή οποιουδήποτε άλλου πιστοποιητικού ιδιοκτησίας πνευματικού έργου, και τις σχετικές απαιτήσεις και κινδύνους
- Ποιες πληροφορίες μπορούν να συλλέξουν από τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας

Έννοιες κλειδιά

- Διανοητική Ιδιοκτησία
- Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας
- Εμπορικό σήμα (trademark)
- Πνευματικά δικαιώματα (copyright)
- Βιομηχανικό Σχέδιο
- Υπόδειγμα Χρησιμότητας
- Εύρος και διάρκεια προστασίας διανοητικής ιδιοκτησίας
- Διαδικασία χορήγησης Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό αναπτύχθηκε σύμφωνα με τις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Γραφείου Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (European Patent Office) και του Ευρωπαϊκού Γραφείου για την Εναρμόνιση στην Εσωτερική Αγορά (Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs)).

Εισαγωγή - Πως προστατεύεται η διανοητική ιδιοκτησία

Εκτός από φυσικό κεφάλαιο (ακίνητη περιουσία, αγαθά, εγκαταστάσεις παραγωγής εξοπλισμός) και οικονομικό κεφάλαιο, οι επιχειρήσεις και οργανισμοί διαθέτουν και διανοητικό κεφάλαιο. Συνεπώς, στα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης συγκαταλέγεται και η διανοητική ιδιοκτησία, η οποία είναι άυλη και μη απτή, όπως είναι οι ιδέες, οι συνταγές οι εκφράσεις ή δηλώσεις και κάθε άλλη διανοητική δημιουργία. Η διανοητική ιδιοκτησία μπορεί να αγοραστεί, να μεταβιβαστεί ή και να δανειστεί. Έτσι, ο κάτοχός της, όπως και με τις άλλες μορφές ιδιοκτησίας επιχειρηματικών πόρων, μπορεί να λάβει κάποια μέτρα για να την προστατέψει. Υπάρχουν διάφορα είδη διανοητικής ιδιοκτησίας (αφορούν διαφορετικά άυλα στοιχεία) με τις αντίστοιχες μορφές προστασίας:

Τα **Διπλώματα ευρεσιτεχνίας** (πατέντες) χορηγούνται από τα σχετικά εθνικά ή υπερ-εθνικά γραφεία, για τεχνικές εφευρέσεις. Οι αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας εξετάζονται από το σχετικό γραφείο στο οποίο κατατίθενται, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν πληρούν τις αυστηρές προϋποθέσεις για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας διαρκούν γενικά το πολύ 20 χρόνια από την ημερομηνία κατάθεσης. Τα **υποδείγματα χρησιμότητας** (utility models) προσφέρουν απλούστερη προστασία, για μικρότερο χρονικό διάστημα, αλλά συνήθως καταχωρούνται και δημοσιεύονται πολύ πιο γρήγορα από τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

Τα **πνευματικά δικαιώματα (copyright)** δεν χρειάζεται να καταχωρηθούν. Δημιουργούνται αυτόματα με τη δημοσίευση ενός έργου. Το copyright προστατεύει κάθε είδους πρωτότυπη, δημιουργική έκφραση, συμπεριλαμβανομένης της λογοτεχνίας, της τέχνης, του δράματος, της μουσικής, των φωτογραφιών, των ηχογραφήσεων και των εκπομπών. Τα (εμπορικά) σήματα (Trade marks) είναι διακριτικά σχήματα ή άλλου είδους σημεία που υποδεικνύουν την πηγή ή/και «ιδιοκτησία» ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας. Περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, ονόματα, λογότυπα και χρώματα που εφαρμόζονται στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του ιδιοκτήτη του σήματος, τα οποία τα διακρίνουν από προϊόντα και υπηρεσίες που παρέχονται από άλλους

Τα **καταχωρισμένα σχέδια ή υποδείγματα** (registered designs/models) προστατεύουν την εξωτερική εμφάνιση ενός προϊόντος. Δεν παρέχουν καμία προστασία στις τεχνικές και λειτουργικές πτυχές του. Περιλαμβάνουν νέα σχέδια, διακοσμητικά και σχετικά σχήματα. Για να καταχωριστούν επίσημα, τα σχέδια ή υποδείγματα πρέπει να είναι πρωτότυπα και διακριτά. Οι καλλιτεχνικές πτυχές ενός σχεδίου ή υποδείγματος μπορούν επίσης να προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (copyright). Τα μη καταχωρισμένα σχέδια ή υποδείγματα υπόκεινται επίσης σε κάποια προστασίας. Ένα μη καταχωρισμένο σχέδιο ή υπόδειγμα είναι ένα ελεύθερο, αυτόματο δικαίωμα που αποκτά κάποιος όταν παρουσιάζει ένα σχέδιο ή υπόδειγμα στο κοινό. Έχει το δικαίωμα να εμποδίσει οποιονδήποτε να αντιγράψει το σχέδιό του. Η προστασία που παρέχει ένα μη καταχωρισμένο σχέδιο ή υπόδειγμα είναι συνήθως πιο περιορισμένης διάρκειας από εκείνη που παρέχεται για ένα καταχωρισμένο σχέδιο ή υπόδειγμα.

Ένα προϊόν, όπως ένα κινητό τηλέφωνο (smart phone), συνοδεύεται από ένα μεγάλο αριθμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (πατεντών), copyrights, trademarks, κλπ. Μόνο λίγα και απλά προϊόντα, υπηρεσίες κλπ προστατεύονται από ένα είδος διανοητικής ιδιοκτησίας.

Πολλές επιχειρήσεις οφείλουν την ύπαρξή τους και την επιτυχία τους στη διαχείριση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας με τα οποία συνδέονται οι τεχνολογίες τους και τα (καινοτόμα) προϊόντα κλπ που εμπορεύονται στις διεθνείς αγορές.

Για παράδειγμα, η Sandvik AB είναι μια σουηδική εταιρεία ανάπτυξης και κατασκευής εργαλείων και μηχανημάτων υψηλής τεχνολογίας, με 50 000 υπαλλήλους σε 130 χώρες. Το 2012 βραβεύτηκε ως μία από τις 100 πιο καινοτόμες εταιρείες στον κόσμο. Η θυγατρική εταιρεία της Sandvik, Sandvik Intellectual Property AB, κατέχει και διαχειρίζεται τη διανοητική ιδιοκτησία της εταιρείας, η οποία περιλαμβάνει 8000 διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

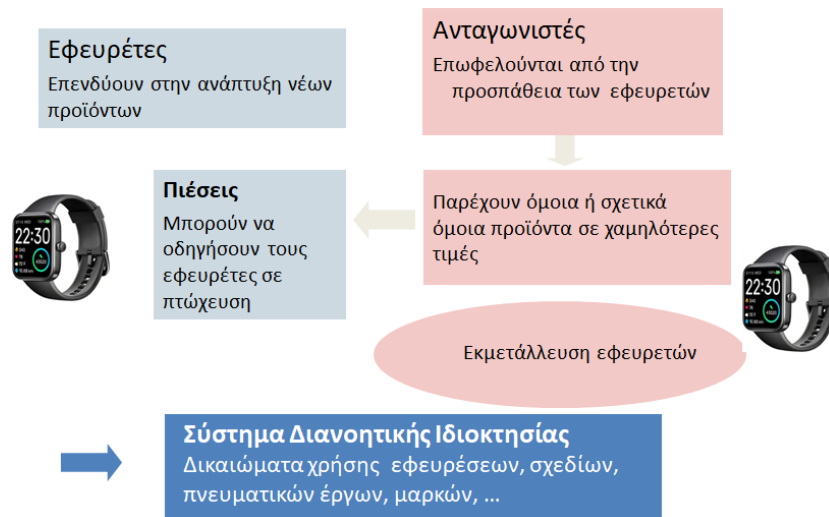
Από την άλλη μεριά η ARM Holdings είναι μια βρετανική πολυεθνική εταιρεία ημιαγωγών και λογισμικού, η οποία δεν κατασκευάζει τους μικροεπεξεργαστές που σχεδιάζει/αναπτύσσει αλλά κερδίζει από τα δικαιώματα αδειοδότησης (licensing) των σχεδίων και της τεχνολογίας που σχετίζονται με αυτούς.

Τέλος, όλες και όλοι έχουμε δει το σήμα Dolby σε κάθε είδους συσκευή αναπαραγωγής ήχου. Η Dolby Laboratories χρησιμοποιεί έναν συνδυασμό διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για την προστασία της τεχνολογίας μείωσης θορύβου (φίλτρα μείωσης θορύβου) και των σχετικών εμπορικών σημάτων. Ιδρύθηκε το 1965 και είναι μια επιτυχημένη εταιρεία υψηλής τεχνολογίας με πάνω από 2800 διπλώματα ευρεσιτεχνίας και συνεχώς πολλά εκκρεμότητα. Διαθέτει επίσης πάνω από 990 εμπορικά σήματα παγκοσμίως. Οι δικαιούχοι υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το εμπορικό σήμα Dolby σε κάθε προϊόν, συμπεριλαμβανομένης της τεχνολογίας Dolby. Η εταιρεία πραγματοποιεί περίπου το 86% των εσόδων της από την αδειοδότηση της τεχνολογίας της.

Γιατί προστατεύεται η διανοητική περιουσία

Κάθε φορά που ένα νέο προϊόν είναι επιτυχημένο στην αγορά, είναι πολύ πιθανό ότι οι ανταγωνιστές θα προσπαθήσουν να κατασκευάσουν παρόμοια ή πανομοιότυπα προϊόντα. Ο καινοτόμος επιχειρηματίας πιθανότατα θα έχει επενδύσει σημαντικά στην ανάπτυξη του νέου προϊόντος, στη δημιουργία της αλυσίδας εφοδιασμού για την παραγωγή, στη διεξαγωγή εκστρατειών μάρκετινγκ και στην εξεύρεση διανομέων. Οι ανταγωνιστές επωφελούνται από αυτές τις προσπάθειες. Έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στην αγορά, καλύτερη σύνδεση με τους διανομείς και πρόσβαση σε φθηνότερους πρωτογενείς πόρους. Ως αποτέλεσμα, είναι σε θέση να προσφέρουν τα προϊόντα τους σε φθηνότερη τιμή. Οι καινοτόμοι βρίσκονται τότε υπό μεγάλη πίεση και μπορεί να οδηγηθούν εκτός αγοράς, ενώ οι ανταγωνιστές εκμεταλλεύονται δωρεάν τη δημιουργικότητά τους.

Το σύστημα διανοητικής ιδιοκτησίας και προστασίας της υπάρχει για να βοηθήσει τους καινοτόμους να προστατεύσουν τις εφευρέσεις, τα σχέδια, τις μάρκες, τα καλλιτεχνικά έργα τους και ούτω καθεξής. Τους παρέχει την κυριότητα επί του έργου τους και το δικαίωμα να αποκλείουν τους ανταγωνιστές από την παραγωγή, την εισαγωγή ή την πώληση παράνομων εμπορευμάτων (βλ. Σχήμα 1)

Σχήμα 1. Το σύστημα προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας

Τα παραδείγματα πολύτιμης πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνουν τη μάρκα/σήμα Coca-Cola, η αξία του οποίου, σύμφωνα με εταιρείες έρευνας αγοράς, ανέρχεται σε περίπου 58,7 δισεκατομμύρια ευρώ (78,4 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ) και τη συγγραφέας του Χάρι Πότερ, JK Rowling, που μετέτρεψε τη φαντασία της στο ισοδύναμο 22000 κιλών χρυσού! Κέρδισε περίπου ένα δισεκατομμύριο δολάρια, ή περίπου 681 εκατομμύρια ευρώ, από τα πνευματικά της δικαιώματα (copyright). Η “μάρκα” Χάρι Πότερ εκτιμάται ότι αξίζει 11,2 δισεκατομμύρια ευρώ.

Διπλώματα ευρεσιτεχνίας (πατέντες)

Ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας θεωρείται μερικές φορές ως σύμβαση μεταξύ του αιτούντος και της κοινωνίας. Οι αιτούντες και οι κάτοχοι διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ενδιαφέρονται να επωφεληθούν - προσωπικά - από τις εφευρέσεις τους. Έχουν το δικαίωμα να εμποδίσουν άλλους να παράγουν, να χρησιμοποιούν, να προσφέρουν προς πώληση, να πωλούν ή να εισάγουν ένα προϊόν που παραβιάζει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας τους, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και στη χώρα για την οποία έχει χορηγηθεί το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Εξάιρεση αποτελεί η χρήση για μη εμπορικούς σκοπούς, για παράδειγμα ιδιωτική χρήση ή ακαδημαϊκή έρευνα.

Η κοινωνία ενδιαφέρεται για την ενθάρρυνση της καινοτομίας ώστε να μπορούν να παράγονται καλύτερα προϊόντα και να χρησιμοποιούνται καλύτερες μέθοδοι παραγωγής προς όφελος όλων, την προστασία των νέων καινοτόμων εταιρειών ώστε να μπορούν να ανταγωνίζονται τις μεγάλες καθιερωμένες εταιρείες, προκειμένου να διατηρηθεί μια ανταγωνιστική οικονομία, την εκμάθηση των λεπτομερειών των νέων εφευρέσεων, ώστε άλλοι μηχανικοί και επιστήμονες να μπορούν να τις βελτιώσουν περαιτέρω, και την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας, για παράδειγμα από τα πανεπιστήμια στη βιομηχανία (Σχήμα 2). Σε αντάλλαγμα αυτής της προστασίας, ο αιτών πρέπει να αποκαλύψει την εφεύρεσή του στο κοινό, ώστε άλλοι να μπορούν να βασιστούν σε αυτήν. Κατά κανόνα, τα γραφεία διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δημοσιεύουν αιτήσεις μετά από 18 μήνες. Σε αυτό το στάδιο γίνονται ορατά σε όλους. Αυτό το «κοινωνικό συμβόλαιο» θεσμοθετείται με τη μορφή του δικαίου ευρεσιτεχνίας/πνευματικής ιδιοκτησίας.

Αποκάλυψη
εφεύρεσης

Απόκτηση
μοναδικότητας
εκμετάλλευσης

... ώστε να μπορούν άλλοι να μάθουν
και να παρέχουν βελτιώσεις.

Σχήμα 2. Το «κοινωνικό συμβόλαιο» στο σύστημα των ευρεσιτεχνιών

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Ευρωπαϊκό Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας (ΣΕΔΕ, EPC), «τα ευρωπαϊκά διπλώματα ευρεσιτεχνίας χορηγούνται για όλες τις εφευρέσεις, σε όλους τους τομείς της τεχνολογίας, υπό την προϋπόθεση ότι είναι νέες, εμπεριέχουν εφευρετική δραστηριότητα και επιδέχονται βιομηχανική εφαρμογή». "Νέο στον κόσμο" σημαίνει ότι δεν θα έπρεπε να έχει προηγηθεί δημόσια αποκάλυψη της εφεύρεσης πριν από την ημερομηνία κατάθεσης. Το "εφευρετικό βήμα" είναι αρκετά δύσκολο να εκτιμηθεί. Για να εξακριβώσει αν μια εφεύρεση εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας τη συγκρίνει με αυτό που θα ήταν προφανές σε ένα φανταστικό άτομο ειδικευμένο στην τέχνη κατά τη στιγμή της κατάθεσης. Η ΣΕΔΕ δεν ορίζει τι είναι εφεύρεση. Παρέχει, ωστόσο, ένα μη εξαντλητικό κατάλογο αντικειμένων και δραστηριοτήτων που **δεν** θεωρούνται εφευρέσεις (π.χ. απλές ιδέες χωρίς πρακτική εφαρμογή, software, μέθοδοι διοίκησης, ιατρικές θεραπείες, είδη φυτών, κλπ).

Η καταχώριση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας έχει μια συγκεκριμένη δομή όπως αυτή που παρουσιάζεται στον Πίνακα 1. Η ενότητα της «Περιγραφής» αναπτύσσεται (χονδρικά) όπως στον Πίνακα 2.

Πίνακας 1. Τι περιλαμβάνει μια πατέντα

Βιβλιογραφικές πληροφορίες
Εφευρέτης, ιδιοκτήτης, ημερομηνία αίτησης, κλάση τεχνολογίας, κλπ
Περίληψη
Περίπου 150 λέξεις ως βοήθημα αναζήτησης άλλων αιτούντων διπλώματος ευρεσιτεχνίας
Περιγραφή
Περίληψη της προηγούμενης «τέχνης» (δηλαδή της τεχνολογίας που είναι γνωστό ότι υπάρχει)
Το πρόβλημα που υποτίθεται ότι επιλύει η εφεύρεση
Μια εξήγηση και τουλάχιστον ένας τρόπος υλοποίησης της εφεύρεσης
Αξιώσεις-Ισχύς (Claims)
Καθορισμός της έκτασης της προστασίας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

Σχήματα

Σχήματα με περιγραφές της λύσης

Πίνακας 2. Η δομή της περιγραφής μιας πατέντας

- Προηγούμενη τέχνη
 - Τσαγιέρα με ένα στόμιο
- Μειονέκτημα της προηγούμενης τέχνης
 - Χρονοβόρα
- Πρόβλημα προς επίλυση
 - Ελάττωση του χρόνου γεμίσματος φλυτζανιών
- Λύση
 - Πρόσθεση ενός δεύτερου στομίου
- Πλεονέκτημα της εφεύρεσης
 - Μειώνεται ο χρόνος για το γέμισμα πολλών φλυτζανιών

Fig. 1.

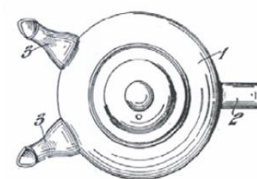
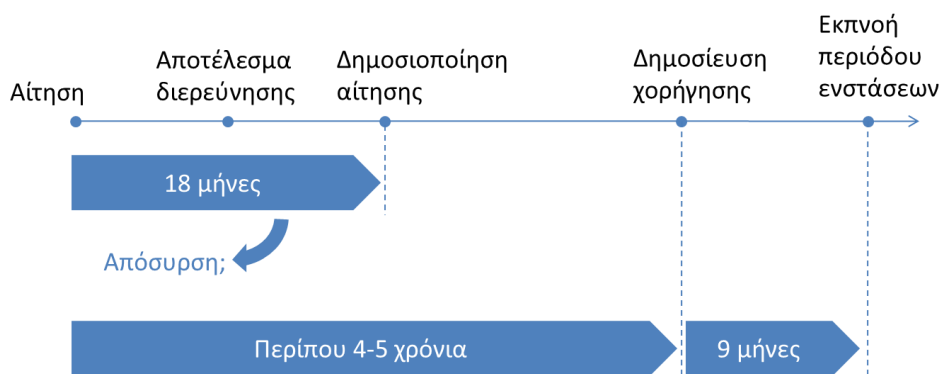

Fig. 2.

Η διαδικασία χορήγησης Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (EPO) μπορεί να διαρκέσει μέχρι και έξι χρόνια και χωρίζεται σε τρεις φάσεις: τη φάση μέχρι τη δημοσιοποίηση της αίτησης (αφού γίνει ένας αρχικός έλεγχος), τη φάση μέχρι τη δημοσίευση της χορήγησης του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, και τέλος αυτήν μέχρι την τελική και αμετάκλητη χορήγηση πέρα από την οποία δεν μπορούν να υπάρχουν ενστάσεις (Σχήμα 3).

Σχήμα 3. Η διαδικασία χορήγησης Διπλώματος Ευρεσιτεχνίας από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας

Βάσεις δεδομένων

Μια βάση δεδομένων είναι μια συλλογή ανεξάρτητων έργων, δεδομένων ή άλλου υλικού διευθετημένων με συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικά προσβάσιμων με ηλεκτρονικά ή άλλα μέσα. "Ανεξάρτητων" σημαίνει ότι πρέπει να μπορούν να διαχωριστούν μεταξύ τους χωρίς να επηρεάζεται η ενημερωτική, λογοτεχνική, καλλιτεχνική, μουσική ή άλλη αξία τους. "Με συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικά προσβάσιμα" σημαίνει ότι τα στοιχεία θα πρέπει να περιέχονται σε σταθερή/«φυσική» βάση κάποιου

είδους και θα πρέπει να περιλαμβάνουν τεχνικά μέσα όπως ηλεκτρονικές, ηλεκτρομαγνητικές ή ηλεκτρο-οπτικές διεργασίες ή άλλα μέσα, όπως ευρετήριο, πίνακα περιεχομένων ή συγκεκριμένο σχέδιο ή μέθοδο ταξινόμησης, ώστε να επιτρέπεται η ανάκτηση οποιουδήποτε μεμονωμένου στοιχείου που περιέχεται σε αυτό.

Παραδείγματα του τι μπορεί να θεωρηθεί βάση δεδομένων περιλαμβάνουν τη λίστα πελατών μιας εταιρείας ή έναν τηλεφωνικό κατάλογο. Στην ΕΕ, οι βάσεις δεδομένων προστατεύονται βάσει της οδηγίας 96/9/ΕΚ σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων. Η οδηγία εισήγαγε δύο μορφές προστασίας, δηλαδή την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού και την προστασία *sui generis*. Μια βάση δεδομένων μπορεί να είναι έργο που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εάν η διευθέτηση ή η επιλογή του περιεχομένου είναι προσωπική πνευματική δημιουργία του δημιουργού. Με άλλα λόγια, μια βάση δεδομένων προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εάν η επιλογή ή η διάταξη του περιεχομένου της είναι πρωτότυπη. Το μόνο σχετικό κριτήριο είναι η *πρωτοτυπία*. Η πατρότητα ανήκει πρωτίστως στο φυσικό πρόσωπο που δημιούργησε τη βάση δεδομένων. Η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας καλύπτει μόνο τη συγκεκριμένη *δομή* της βάσης δεδομένων. Το υλικό που περιέχεται σε αυτό δεν προστατεύεται. Επομένως, εξακολουθεί να υπάρχει κίνδυνος αντιγραφής του συνόλου ή σημαντικών τμημάτων του περιεχομένου της βάσης δεδομένων και, στη συνέχεια, αναδιάταξής της.

Εκτός από αυτή την κάπως περιορισμένη προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, η οδηγία για τις βάσεις δεδομένων εισήγαγε επίσης ένα δικαίωμα ειδικής φύσεως για την προστασία των συγκεκριμένων επενδύσεων που πραγματοποιούνται από τον δημιουργό της βάσης δεδομένων. Οι κατασκευαστές πρέπει να επιδείξουν σημαντική ποσοτική ή/και ποιοτική επένδυση είτε για την απόκτηση, την επαλήθευση ή την παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης δεδομένων τους. Αποκτούν το αποκλειστικό δικαίωμα να εμποδίζουν τρίτους να εξάγουν ή/και να επαναχρησιμοποιούν το σύνολο ή ουσιαστικό μέρος του περιεχομένου της βάσης δεδομένων. Τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών που χρησιμοποιούνται για την δημιουργία ή τη λειτουργία βάσεων δεδομένων εξαιρούνται από την προστασία.. Όσον αφορά το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, ο δημιουργός ή ο κάτοχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας της βάσης δεδομένων έχει το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής, μετάφρασης, προσαρμογής, διευθέτησης και τροποποίησης της βάσης δεδομένων, καθώς και διανομής, παρουσίασης και προβολής της στο κοινό. Αυτά τα δικαιώματα είναι σύμφωνα με τη γενική προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων (copyright), όπως και η διάρκεια προστασίας.

Κατ' εξαίρεση, οποιαδήποτε εκτέλεση από νόμιμο χρήστη με σκοπό την πρόσβαση στο περιεχόμενο και την κανονική χρήση του αποκλείεται από το πεδίο προστασίας. Άλλες εξαιρέσεις είναι: η αναπαραγωγή για ιδιωτικούς σκοπούς μη ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων, η χρήση χάριν μόνο παραδείγματος κατά τη διδασκαλία ή την επιστημονική έρευνα, η χρήση για λόγους δημόσιας ασφάλειας και άλλες εξαιρέσεις από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που επιτρέπονται βάσει του εθνικού δικαίου. Με το δικαίωμα ειδικής φύσεως (*sui generis*), η διάρκεια προστασίας είναι μικρότερη. Περιορίζεται σε 15 χρόνια. Μπορεί, ωστόσο, να παραταθεί, καθώς κάθε σημαντική επένδυση για την ουσιαστική τροποποίηση μιας βάσης δεδομένων έχει ως αποτέλεσμα μια νέα διάρκεια προστασίας για την εν λόγω βάση δεδομένων.

Οι δημιουργοί βάσεων δεδομένων μπορούν να εμποδίσουν την εξαγωγή - ή τη μεταφορά περιεχομένου σε άλλο μέσο - και την επαναχρησιμοποίηση, με άλλα λόγια οποιαδήποτε

μορφή διάθεσης της βάσης δεδομένων στο κοινό. Η εξαγωγή ή επαναχρησιμοποίηση επουσιωδών τμημάτων του περιεχομένου της βάσης δεδομένων επιτρέπεται για οποιονδήποτε σκοπό. Και πάλι, τα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν επίσης να επιλέξουν να χορηγήσουν άλλες εξαιρέσεις από το δικαίωμα ειδικής φύσεως, όπως η εξαγωγή για ιδιωτικούς σκοπούς, χάριν παραδείγματος κατά τη διδασκαλία ή την επιστημονική έρευνα ή για λόγους δημόσιας ασφάλειας.

Εμπορικά σήματα (Trademarks)

(Εμπορικό) σήμα είναι ένα στοιχείο/σημάδι που μπορεί να αναπαρασταθεί γραφικά και το οποίο διακρίνει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες ως προερχόμενα από συγκεκριμένη επιχείρηση. Τα σήματα χρησιμεύουν για να δηλώσουν την εμπορική πηγή ή προέλευση των προϊόντων και των υπηρεσιών στα οποία αναφέρονται. Τα πολλά διαφορετικά είδη σημάτων περιλαμβάνουν λεκτικά σήματα, εικονιστικά σήματα, και σήματα χρώματος και σχήματος. Σύμφωνα με τον ορισμό, τα σήματα ή τα στοιχεία πρέπει να έχουν διακριτικό χαρακτήρα. Επομένως, η έλλειψη διακριτικού χαρακτήρα συνιστά απόλυτο λόγο απαραδέκτου της καταχώρισης στα γραφεία προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας. Εμπορικά σήματα που είναι περιγραφικά ή πολύ κοινά δεν είναι ικανά να θεωρηθούν αυθεντικής προέλευσης. Άλλοι λόγοι άρνησης καταχώρισης περιλαμβάνουν στοιχεία που αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη και τις αρχές της ηθικής. Σχετικοί λόγοι απαραδέκτου συντρέχουν όταν η ειρηνική συνύπαρξη δύο σημάτων δεν είναι δυνατή λόγω του κινδύνου συγχύσεως του καταναλωτή.

Τα σήματα πρέπει να καταχωρίζονται προκειμένου να προστατεύονται νομικά. Είναι σημαντικό να είναι κάποιος ο πρώτος που θα καταχωρίσει το σήμα. Υπάρχουν τρεις διαφορετικές διαδρομές καταχώρισης που μπορούν να οδηγήσουν σε προστασία σήματος. Πρώτα, η καταχώριση είναι δυνατή σε εθνικό επίπεδο. Είναι επίσης δυνατή η υποβολή διεθνούς αίτησης στον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΔΙ, WIPO). Στην Ευρώπη, οι καταθέτες έχουν τη δυνατότητα να καταθέσουν στο ΓΕΕΑ αίτηση για την απόκτηση κοινοτικού σήματος, το οποίο παρέχει προστασία σε ολόκληρη την ΕΕ.

Οι δικαιούχοι των σημάτων έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να απαγορεύουν σε τρίτους να χρησιμοποιούν το σήμα τους στις συναλλαγές. Τα σήματα καταχωρίζονται μόνο για συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες. Το αποκλειστικό δικαίωμα που προσφέρει το σήμα συνδέεται με τα συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες. Αυτή είναι η αρχή της ειδικότητας. Ένα δεύτερο όριο είναι η αρχή της εδαφικότητας. Η προστασία του σήματος περιορίζεται στην γεωγραφική περιοχή όπου έχει καταχωριστεί το σήμα.

Σε αντίθεση με άλλα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, τα σήματα μπορούν να ανανεώνονται επ' αόριστον. Κάθε ανανέωση προσθέτει δέκα χρόνια προστασίας. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους μπορεί να τερματιστεί η προστασία των σημάτων. Για παράδειγμα, κατά τα πρώτα πέντε έτη μετά την καταχώριση δεν υπάρχει υποχρέωση χρήσης του σήματος. Μετά την αρχική αυτή περίοδο όμως, η έλλειψη ουσιαστικής χρήσης μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση του σήματος. Επίσης, ένα σήμα μπορεί ακόμη να κηρυχθεί άκυρο εάν, μετά την καταχώριση, εντοπιστεί απόλυτος λόγος απαραδέκτου ή εάν δεν είναι πλέον δυνατή η ειρηνική συνύπαρξη με άλλο στην αγορά. Το πεδίο προστασίας είναι ευρύ, αλλά επιτρέπεται κάποια χρήση από άλλους, για παράδειγμα, μόνο για ιδιωτικούς σκοπούς.

Δραστηριότητα 1

Περιγραφή: Γράψτε πέντε ελληνικά γνωστά εμπορικά σήματα που πιστεύετε ότι έχουν μεγάλη αξία και αξίζουν ιδιαίτερη προστασία. Ποια διακριτικά χρησιμοποιούνται για να δείχνουν ότι το σήμα προστατεύεται;

Χρόνος: 10 λεπτά

Στόχος: Η κατανόηση της έννοιας του εμπορικού σήματος και η διαφορά του από τις άλλες μορφές προστασίας της διανοητικής περιουσίας.

Βιομηχανικά σχέδια (designs)

Σχέδιο, ή υπόδειγμα/μοντέλο, είναι η εξωτερική εμφάνιση του συνόλου ή μερών ενός προϊόντος. Ως προϊόν νοείται οποιοδήποτε βιομηχανικό ή βιοτεχνικό αντικείμενο. Παραδείγματα σχεδιαστικών χαρακτηριστικών περιλαμβάνουν γραμμές, χρώματα και σχήματα. Παραδείγματα προϊόντων στα οποία εφαρμόζονται τα σχέδια, ή στα οποία ενσωματώνονται, περιλαμβάνουν τη συσκευασία και τα λογότυπα. Υπάρχουν δύο απαιτήσεις για προστασία. Η πρώτη αφορά στην καινοτομία. Ο σχεδιασμός πρέπει να είναι νέος. Με άλλα λόγια, κανένα άλλο πανομοιότυπο σχέδιο ή υπόδειγμα να μην έχει διατεθεί στο κοινό. Το δεύτερο είναι ότι ο σχεδιασμός πρέπει να έχει ατομικό χαρακτήρα. Η απαίτηση αυτή δεν πληρούται εάν έχει ήδη γνωστοποιηθεί άλλο σχέδιο ή υπόδειγμα που δημιουργεί την ίδια συνολική εντύπωση στον ενημερωμένο χρήστη/καταναλωτή.

Ορισμένα σχέδια ή υποδείγματα εξαιρούνται από την προστασία βάσει νόμου επειδή αντιβαίνουν στη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη. Η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων έχει δύο μορφές: καταχωρισμένη και μη καταχωρισμένη. Είναι δυνατή η καταχώριση σχεδίων και υποδειγμάτων σε εθνικό, διεθνές και επίπεδο ΕΕ. Η διεθνής καταχώριση σχεδίων και υποδειγμάτων πραγματοποιείται από τον ΠΟΔΙ. Η καταχώριση για ολόκληρη την ΕΕ πραγματοποιείται από το ΓΕΕΑ, όπου οι αιτούντες μπορούν να αποκτήσουν αποδεικτικό καταχωρισμένου κοινοτικού σχεδίου ή υποδείγματος. Η προστασία σε ολόκληρη την ΕΕ είναι δυνατή χωρίς καταχώριση. Αυτό λαμβάνει τη μορφή μη καταχωρισμένων κοινοτικών σχεδίων και υποδειγμάτων. Τα μη καταχωρισμένα κοινοτικά σχέδια ή υποδείγματα μπορεί να είναι χρήσιμα για προϊόντα και σχέδια ή υποδείγματα με εξαιρετικά μικρή διάρκεια ζωής, όπου η διαδικασία καταχώρισης ενδέχεται να διαρκέσει υπερβολικά σε σύγκριση με το χρονικό διάστημα για το οποίο το σχέδιο ή υπόδειγμα αναμένεται να έχει κάποια αξία.

Τα δικαιώματα επί σχεδίων και υποδειγμάτων είναι αποκλειστικά δικαιώματα. Το πεδίο προστασίας τους είναι ευρύ και περιλαμβάνει σχέδια ή υποδείγματα που δεν προκαλούν διαφορετική συνολική εντύπωση στον ενημερωμένο χρήστη. Η χρήση αυτών των σχεδίων ή υποδειγμάτων μπορεί να αποφευχθεί. Η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων περιορίζεται στο έδαφος στο οποίο έχει καταχωριστεί το σχέδιο ή υπόδειγμα. Το πεδίο προστασίας που παρέχουν τα καταχωρισμένα και τα μη καταχωρισμένα σχέδια ή υποδείγματα είναι διαφορετικό. Τα μη καταχωρισμένα δικαιώματα προστατεύουν το σχέδιο ή υπόδειγμα μόνο από την αντιγραφή και για περιορισμένο χρονικό διάστημα τριών ετών. Τα δικαιώματα καταχωρισμένων σχεδίων και υποδειγμάτων είναι ισχυρότερα. Δεν χρειάζεται να αποδειχθεί η αντιγραφή από τον παραβάτη. Τα καταχωρισμένα σχέδια ή υποδείγματα παρέχουν προστασία για αρχική περίοδο πέντε ετών και μπορούν να ανανεωθούν έως και τέσσερις φορές. Υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες ο

δικαιούχος δεν μπορεί να επικαλεστεί καμία προστασία, δηλαδή όταν ο νόμος ορίζει ότι η χρήση επιτρέπεται, για παράδειγμα μόνο για ιδιωτική χρήση.

Υποδείγματα χρησιμότητας (Utility models)

Τα υποδείγματα χρησιμότητας (utility models) είναι δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που προστατεύουν τις τεχνικές εφευρέσεις, όπως και τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Σε αντίθεση με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, ωστόσο, υποδείγματα χρησιμότητας είναι διαθέσιμα σε ορισμένες χώρες - για παράδειγμα στην Αυστρία, την Κίνα, τη Γερμανία και την Ιαπωνία - αλλά όχι σε άλλες - όπως για παράδειγμα στον Καναδά, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ. Γενικά, οι αιτήσεις για υποδείγματα χρησιμότητας πρέπει να υποβάλλονται στη χώρα όπου ο αιτών ζητεί προστασία για την εφεύρεσή του. Δεν υπάρχει ευρωπαϊκό ή διεθνές υπόδειγμα χρησιμότητας, ούτε υπάρχει κεντρική επιλογή κατάθεσης (αυτό δεν ισχύει για την Αφρική). Σε ορισμένες χώρες, ωστόσο, τα υποδείγματα χρησιμότητας μπορούν να κατατεθούν βάσει διεθνούς αίτησης. Ανάλογα με τη νομοθεσία της κάθε χώρας, τα υποδείγματα χρησιμότητας παρέχουν προστασία έως και 10 έτη κατ' ανώτατο όριο. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα οποία προσφέρουν 20 χρόνια προστασίας.

Στις περισσότερες χώρες, τα υποδείγματα χρησιμότητας καταχωρούνται χωρίς εξέταση, εντός λίγων μηνών από την υποβολή της αίτησης. Μπορούν να είναι είτε συμπληρωματικά, είτε εναλλακτικά προς ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Συγκρίνοντας τα υποδείγματα χρησιμότητας με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (πατέντες) μπορούμε να πούμε ότι είναι και τα δύο καταχωρισμένα εδαφικά δικαιώματα που παρέχουν προστασία για τεχνικές εφευρέσεις. Σε αντίθεση με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα υποδείγματα χρησιμότητας είναι διαθέσιμα μόνο σε ορισμένες χώρες. Τα υποδείγματα χρησιμότητας πρέπει να κατατίθενται μεμονωμένα σε κάθε χώρα όπου ζητείται προστασία, ενώ οι αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας μπορούν να υποβάλλονται κεντρικά, π.χ. στο ΕΓΔΕ ή στον ΠΟΔΙ. Τα υποδείγματα χρησιμότητας προσφέρουν προστασία για 3 έως 10 χρόνια, ενώ τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας προσφέρουν προστασία για 20 χρόνια. Τα υποδείγματα χρησιμότητας καταχωρούνται κανονικά χωρίς να διεξάγεται έρευνα και σχετική έκθεση αναφορικά με την προηγούμενη τέχνη (τί ίσχυε πριν την εφεύρεση στη συγκεκριμένη περιοχή της οποίας κάποια προβλήματα υποτίθεται ότι λύνει αυτό που λαμβάνει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή το υπόδειγμα χρησιμότητας). Οι αναφορές αναζήτησης είναι τυποποιημένες για αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Υπάρχουν εξαιρέσεις, για παράδειγμα στην Αυστρία, όπου συντάσσονται εκθέσεις έρευνας και για υποδείγματα χρησιμότητας. Τα υποδείγματα χρησιμότητας συνήθως καταχωρούνται και δημοσιεύονται εντός λίγων μηνών, ενώ οι αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας δημοσιεύονται συνήθως μετά από 18 μήνες (βλ. Σχήμα 3). Η δημοσίευση της αίτησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας αποτελεί διαδικαστικό στάδιο πριν από την εξέταση της αίτησης.

Γενικά, τα υποδείγματα χρησιμότητας καταχωρούνται χωρίς ουσιαστική εξέταση ως προς τον νεωτερισμό, την εφευρετικότητα ή τη βιομηχανική εφαρμογή. Υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις - για παράδειγμα η Βραζιλία. Το αποτέλεσμα της διαδικασίας εξέτασης είναι είτε η έγκριση είτε η απόρριψη της αίτησης. Η εγκυρότητα των υποδειγμάτων χρησιμότητας όσον αφορά τον νεωτερισμό και την εφευρετική δραστηριότητα επανεξετάζεται μόνο στο πλαίσιο διαδικασιών ανάκλησης ή παράβασης. Τα χορηγούμενα διπλώματα ευρεσιτεχνίας είναι αποτέλεσμα διαδικασίας εξέτασης. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας μπορούν ακόμη να προσβληθούν σε μεταγενέστερες διαδικασίες. Το οικονομικό πλεονέκτημα των

υποδειγμάτων χρησιμότητας αναφέρεται συχνά ως ο βασικός παράγοντας προτίμησης. Ωστόσο, ενώ ένα ενιαίο υπόδειγμα χρησιμότητας είναι σίγουρα φθινότερο από μια πληθώρα αιτήσεων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η κεντρική κατάθεση μιας αίτησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας για πολλές χώρες είναι πολύ λιγότερο περίπλοκη από την κατάθεση πληθώρας υποδειγμάτων χρησιμότητας σε διαφορετικές χώρες με διαφορετικές γλώσσες. Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα της κατάθεσης ενός υποδείγματος χρησιμότητας είναι συχνά η ταχύτητα με την οποία καταχωρείται.

Πνευματικά δικαιώματα – Copyright

Τα πνευματικά δικαιώματα προστατεύουν κάθε παραγωγή του ανθρώπινου νου, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή η παραγωγή εκφράζεται ρητά και δεν είναι μια απλή ιδέα, διαδικασία ή ανακάλυψη. Η έκφραση πρέπει να είναι πρωτότυπη. Παραδείγματα έργων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον καλλιτεχνικό, λογοτεχνικό και επιστημονικό τομέα περιλαμβάνουν λογοτεχνικά, θεατρικά, μουσικά, καλλιτεχνικά και φωτογραφικά έργα, επιστημονικά άρθρα, προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και βάσεις δεδομένων. Τα πνευματικά δικαιώματα δημιουργούν μια ειδική νομική σχέση μεταξύ των δημιουργών και του έργου τους. Ο συγγραφέας είναι το φυσικό πρόσωπο που δημιούργησε το έργο. Η περίοδος για την οποία παρέχεται νομική προστασία ονομάζεται "όρος". Οι διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις έχουν ορίσει μια περίοδο τουλάχιστον 50 ετών μετά το θάνατο του συγγραφέα. Αυτό σημαίνει ότι ο δημιουργός απολαύει προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Στην ΕΕ η περίοδος αυτή είναι 70 έτη.

Τα πνευματικά δικαιώματα παρέχουν τόσο οικονομικά όσο και ηθικά δικαιώματα στον ιδιοκτήτη. Τα δικαιώματα οικονομικής εκμετάλλευσης περιλαμβάνουν τα δικαιώματα αναπαραγωγής, παρουσίασης στο κοινό, μετάφρασης, προσαρμογής, διανομής και μεταπώλησης. Τα ηθικά δικαιώματα περιλαμβάνουν τα δικαιώματα της πατρότητας, της ακεραιότητας και της αποκάλυψης. Τα δικαιώματα αυτά περιορίζονται στο ότι επιτρέπεται σε τρίτους να χρησιμοποιούν το προστατευόμενο έργο σε ορισμένες περιπτώσεις και για ορισμένους σκοπούς. Αυτές οι εξαιρέσεις και οι περιορισμοί είναι προς το δημόσιο συμφέρον. Παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων υπάρχει εάν το προστατευόμενο έργο χρησιμοποιείται χωρίς τη συγκατάθεση του δημιουργού ή του δικαιούχου.

Εμπορικά μυστικά

Για να καταστούν εμπορικό απόρρητο, οι πληροφορίες δεν πρέπει να είναι γενικά γνωστές ή εύκολα ανιχνεύσιμες. Ταυτόχρονα, πρέπει να έχει επιχειρηματική, εμπορική ή οικονομική αξία από το γεγονός ότι είναι απόρρητο. Πρέπει επίσης να μπορεί να αποδειχθεί ότι έχουν καταβληθεί ή καταβάλλονται εύλογες προσπάθειες για τη διατήρηση του απορρήτου των πληροφοριών. Τα εμπορικά απόρρητα ισχύουν για όσο διάστημα παραμένουν απόρρητα, με άλλα λόγια για όσο διάστημα δεν emπίπτουν στη δημόσια σφαίρα. Η προστασία των εμπορικών απορρήτων περιλαμβάνει τόσο πρακτικές ρυθμίσεις για τον περιορισμό της πρόσβασης στη γνώση, όσο και νομικές ή συμβατικές ρυθμίσεις για να διασφαλιστεί ότι όσοι έχουν πρόσβαση στις απόρρητες ή εμπιστευτικές πληροφορίες δεν τις αποκαλύπτουν.

Σε πολλές χώρες, οι συμβάσεις εργασίας μπορεί να περιλαμβάνουν έναν περιορισμό που ορίζει ότι οι σημαντικοί εργαζόμενοι δεν μπορούν να πάνε να εργαστούν για έναν ανταγωνιστή και οι περισσότεροι εργαζόμενοι έχουν το λεγόμενο καθήκον «καταπιστευματοδόχου» (fiduciary) προς τους πρώην εργοδότες τους να μην

αποκαλύπτουν εμπιστευτικές πληροφορίες. Οι συμφωνίες εμπιστευτικότητας συμβάλλουν στη διατήρηση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που ανταλλάσσονται με πελάτες ή πιθανούς συνεργάτες. Είναι αποτελεσματικές μόνο εάν η άλλη πλευρά κρατήσει τις πληροφορίες μυστικές. Ένας καλύτερος τρόπος για την προστασία των πληροφοριών είναι να περιοριστεί η πρόσβαση σε εκείνους τους υπαλλήλους που πρέπει να γνωρίζουν τις πληροφορίες. Γενικότερα, τα δεδομένα μπορούν να κρυπτογραφούνται (ιδίως εάν αποστέλλονται μέσω του διαδικτύου) και να ελέγχονται η είσοδος σε ορισμένες περιοχές μιας μονάδας παραγωγής.

Ένα ολοκληρωμένο παράδειγμα προϊόντος

Μια επιχείρηση αναπτύσσει και σκοπεύει να κυκλοφορήσει ένα αντι-αλλεργικό σπρέι. Ποιες μορφές πνευματικής ιδιοκτησίας εμπλέκονται στο εγχείρημα; Ποια στοιχεία μπορούν να προμηθευτούν. Λογικά, μπορούμε να τα δούμε από τρεις πλευρές ξεχωριστά: το περιεχόμενο, τη συσκευασία και το μάρκετινγκ του προϊόντος.

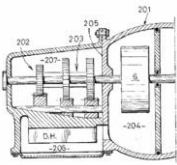

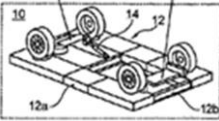

Όσον αφορά το περιεχόμενο (το φαρμακευτικό προϊόν), αυτά που μπορούν να προστατευτούν με πατέντες είναι τα ενεργά συστατικά, η μέθοδος παρασκευής των συστατικών και η σύσταση του φαρμάκου, δηλαδή ο συνδυασμός των συστατικών.

Σχετικά με τη συσκευασία, θα μπορούσε να προστατευτεί με πατέντα ή πρότυπο χρήσης το στόμιο ψεκασμού, με πατέντα ή πρότυπο χρήσης το σύστημα άντλησης, και με καταχωρισμένο (ή όχι) σχέδιο το μεταλλικό δοχείο της συσκευασίας.

Πάνω στη συσκευασία και σε σχέση με την προώθηση του προϊόντος θα μπορούσε να κατοχυρωθεί η μάρκα ως διακριτό σήμα (trademark) (π.χ. ALERSPRAY) και το λογότυπο (ο τρόπος που είναι γραμμένο το σήμα). Θα μπορούσε επίσης να κατοχυρωθεί ένα σλόγκαν (π.χ. «νιώθω την άνοιξη με ALERSPRAY») (ως διακριτό σήμα), σχετικό διαφημιστικό υλικό (copyright) και σχετικά με το προϊόν domain names στο ιντερνέτ.

Δραστηριότητα 2

Περιγραφή: Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα

	Νομική προστασία	Καταλληλότητα	Μέσο
	Copyright	Νέες εφευρέσεις	
			Καταγραφή
		Εξωτερική εμφάνιση	
			Προσπάθεια διατήρησης
			Αίτηση και καταγραφή

Χρόνος: 20 λεπτά

Στόχος: Η κατανόηση των διαφορών μεταξύ των διάφορων μορφών προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Προστασία βιομηχανικής ιδιοκτησίας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα υπεύθυνος για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας είναι ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ΟΒΙ) (www.obi.gr). Είναι άμεσα συνδεδεμένος με το Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας (European Patent Office) (www.epo.org) και λειτουργεί ως γραφείο παραλαβής αιτήσεων για κατοχύρωση ευρεσιτεχνιών και

σχεδίων στο εξωτερικό. Επιπλέον, παρέχει πληροφορίες για Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας της Ευρώπης, ΗΠΑ και Ιαπωνίας.

Μια κριτική ματιά

Τα σύγχρονα συστήματα προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας έχουν κατηγορηθεί ότι δημιουργούν μια πολύπλοκη γραφειοκρατία προς όφελος των μεγάλων επιχειρήσεων, που αντί να λειτουργεί ως κίνητρο για την παραγωγή περισσότερων καινοτομιών, σήμερα περισσότερο λειτουργεί ως τροχοπέδη για τους νέους και αδύναμους εφευρέτες-επιχειρηματίες. Ο φόβος διαρροής της ιδέας κατά τη διαδικασία κατοχύρωσης και ο φόβος δικαστικής διαμάχης με ισχυρούς με παρόμοιες πατέντες, σύμφωνα με την ΕΕ, έχει ως αποτέλεσμα τα δύο τρίτα των ευρεσιτεχνιών να μην κατοχυρώνονται. Για να αμβλύνει αυτή την κατάσταση, η ΕΕ παρέχει νομική υποστήριξη σε μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις στα θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Ειδικά στις ΗΠΑ, που καθορίζουν και τα δεδομένα της τεχνολογίας αιχμής σε όλον τον κόσμο, τα πράγματα έχουν χειροτερέψει τα τελευταία χρόνια για τέσσερις κυρίως λόγους: Πρώτα, γιατί τώρα μπορεί κάποιος να προστατέψει τη γνώση που σχετίζεται με τα προϊόντα και να αποτρέψει πολλές διαφορετικές εφαρμογές αυτής της γνώσης σε διαφορετικά πεδία. Δεύτερο, μπορεί κάποιος εύκολα να ανανεώσει μια πατέντα επεκτείνοντας το διάστημα ισχύος της. Τρίτον, οι πατέντες μπορούν να αποκτηθούν με μεγάλη ευκολία. Και τέταρτο, πολλές μεγάλες επιχειρήσεις ενδιαφέρονται περισσότερο να συλλέγουν προσόδους από τις πατέντες παρά να παράγουν αξία μέσω καινοτομίας. Έτσι προσπαθούν να «απλωθούν» όσο το δυνατόν περισσότερο, μπλοκάροντας η μια επιχείρηση την άλλη σε βάρος της παραγωγής καινοτομίας.

Σύνοψη

Στα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης συγκαταλέγεται και η διανοητική ιδιοκτησία. Η διανοητική ιδιοκτησία μπορεί να αγοραστεί, να μεταβιβαστεί ή και να δανειστεί. Όπως και με τις άλλες μορφές ιδιοκτησίας επιχειρηματικών πόρων, η διανοητική περιουσία μπορεί να προστατευτεί μέσω «πιστοποιητικών ιδιοκτησίας» που παρέχονται από εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς. Υπάρχουν διάφορα είδη διανοητικής ιδιοκτησίας (αφορούν διαφορετικά άυλα στοιχεία) με τις αντίστοιχες μορφές προστασίας, στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (πατέντες), τα εμπορικά σήματα (trademarks), τα βιομηχανικά σχέδια, πνευματικά δικαιώματα (copyright), οι βάσεις δεδομένων και τα υποδείγματα χρησιμότητας. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει εν εξελίξει μια μεγάλη συζήτηση για τη χρήση και τα όρια της προστασίας της πνευματικής περιουσίας, ειδικά από μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Ασκήσεις αυτό-αξιολόγησης

1. Ποια είναι τα υπέρ και ποια τα κατά της κατοχύρωσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για τις επιχειρήσεις;
2. Ποια είναι τα υπέρ και ποια τα κατά της κατοχύρωσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για τους πολίτες-καταναλωτές;
3. Με ποιους τρόπους μπορεί να χρησιμοποιήσει στρατηγικά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας μια νέα επιχείρηση τεχνολογίας;
4. Τι είδους προστασία διανοητικής ιδιοκτησίας επιδέχεται μια καινοτόμος ραπτομηχανή;

5. Τι είδους προστασία διανοητικής ιδιοκτησίας επιδέχεται ένα αισθητικά διαφορετικό κάθισμα αεροπλάνου;

Σχολιασμένη βιβλιογραφία

Den Kamp, C.O. and Hunter, D. (2019). A History of Intellectual Property in 50 Objects. Cambridge University Press, Cambridge, UK. Πληθώρα παραδειγμάτων αντικειμένων καθημερινής χρήσης και γλαφυρή περιγραφή με εικόνες της διαδικασίας προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας που συνοδεύει το καθένα.

European Patent Academy – Office for the Harmonization of the internal market (2014). Intellectual Property Teaching Kit, IP Basics. EPO, Munich. Σημαντικό μέρος από το κείμενο του διδακτικού υλικού βασίζεται στο συγκεκριμένο kit.

Johnson, S. (2015) Guide to Intellectual Property. What it is, how to protect it, how to exploit it. The Economist, London. Πολύ καλή εισαγωγή στα θέματα της διανοητικής ιδιοκτησίας από τη σκοπιά των επιχειρήσεων.

Mazzucato, M. (2021) Η Αξία των Πάντων. Δημιουργία και Εξόρυξη Αξίας στην Παγκόσμια Οικονομία. Εκδόσεις Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη. Μια κριτική ματιά – μεταξύ άλλων στο σύστημα προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας. Ειδικά σε σχέση με τις πρακτικές της φαρμακοβιομηχανίας.

Vaidhyanathan, S. (2017). Intellectual Property. A Very Short Introduction. Oxford University Press, Oxford, UK. Πολύ καλή, σύντομη εισαγωγή στη λογική και τα προβλήματα της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας. Μια κριτική ματιά στα θέματα της διανοητικής ιδιοκτησίας.

Χρηματοδότηση

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό (κείμενο, εικόνες, διαγράμματα, κλπ.) έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο της Πράξης «Υποστήριξη Δράσεων Στήριξης της Επιχειρηματικότητας, Καινοτομίας και Ωρίμανσης για την Αξιοποίηση της Ερευνητικής Δραστηριότητας και των Νέων Προϊόντων και Υπηρεσιών που αναπτύσσονται στο Πανεπιστήμιο Πατρών» - «ΜΕΤΩΝ, MIS 5132546».

Η πράξη «ΜΕΤΩΝ» υλοποιείται στο πλαίσιο του Ε.Π. «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από Εθνικούς πόρους.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Εμμανουήλ Δ. Αδαμίδης, 2023. Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2023.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

European Patent Academy – Office for the Harmonization of the internal market (2014).
Intellectual Property Teaching Kit, IP Basics. EPO, Munich.